S.V. Apte, English-Sanskrit Dictionary -- 3rd ed. Pune 1920

s. उन्नति *f.*, उच्छ्रायः, उन्नमनं, उत्कर्षः, उच्चपदारोपणं; 'self e.' आत्मोत्कर्षः. **-ed,** *a.* उन्नत, उच्छ्रित, उत्कृष्ट, परम, उच्चैः; 'e. place' उच्चैः-पदं; 'e. rank' गौरवपदं; *See* **Elevate.**

Examine, *v. t.* परीक्ष् 1 A, निरूप् 10, अनुसंधा 3 U, विचर् c., विमृश् 6 P. अवेक्ष्, आ-पर्या-लोच् 10. **2** निर्णी 1 P, निश्चि 5 U, परिच्छिद् 7 P. **3** अनुयुज् 7 A, प्रच्छ् 6 P; मृग् 10 A, अन्विष् 4 P, चर्चा कृ 8 U, ज्ञा desid. (जिज्ञासते). **4** निरीक्ष्, समीक्ष्, परीक्ष्, निरूप्, दृश् 1 P, आ-अव-लोक् 1 A, 10. **-ation,** *s.* परीक्षा-क्षणं, विचारः-रणं-णा, निरूपणं, अनुसंधानं, अनुयोगः, प्रश्नः. **2** निरीक्षणं, आलोचनं, संदर्शनं, अवेक्षा; 'judicial e.' व्यवहारदर्शनं. **-er,** *s.* परीक्षकः, विचारकः, अनुयोक्तृ *m.*, प्राश्निकः.

Example, *s.* उदाहरणं, निदर्शनं, दृष्टांतः; 'for e.' यथा, तथाहि. **2** आदर्शः, प्रमाणं; 'follow an e.' अनुकृ 8 U, प्रमाणं मन् 4 A, वर्त्म अनुगम् 1 P, पदमनुविधा 3 U, (पदमनुविधेयं च महतां). **-Exemplary,** *a.* प्रमाणी-आदर्शी-भूत, दृष्टांतयोग्य, प्रमाणयोग्य. **2** प्रशस्य, श्लाघ्य; अनुकरणीय-करणार्ह. **-ly,** *adv.* प्रमाणवत्, प्रमाणमिव, दृष्टांतरूपेण, अनुकरणीयतया. **-Exemplify,** *v. t.* उदाहृ 1 P, दृष्टांतेन स्पष्टीकृ 8 U or प्रकाश् c. or प्र-दृश् c. **-ication,** *s.* उदाहरणं, निदर्शनं, उदाहरणेन स्पष्टीकरणं.

Exanimate, *a.* निर्जीव, विचेतन. **2** निरुत्साह, भग्नोत्साह.

Exasperate, *v. t.* प्रकुप् c., संक्षुभ् c., रुष् c., क्रुध् c., सं-रभ् c. (रंभयति), क्रोधं उद्दीप् c. **-ed,** *a.* प्रकोपित, संरब्ध, जातामर्ष, इद्धमन्यु, प्रदीप्तक्रोध, संक्षुब्ध, प्रक्षोभित. **-ion,** *s.* प्रकोपणं-नं, संरंभः, क्रोधोद्दीपनं.

Excavate, *v. t.* उत्खन् 1 P, निर्भिद् 7 P or c., विद् 10. **-ion,** *s.* विदारणं, उत्खननं. **2** खातं. गर्तः-र्ता, रंध्रं, बिलं, सुषिरं; 'e. underneath the ground' सुरंगा. **-or,** *s.* खनकः, खातकृत् *m.*

Exceed, *v. t.* अति-इ 2 P, अति-क्रम् 1 U, 4 P; स सत्कारो मनोरथानामप्यभूमिः (S. 7) 'e. ed even my expectations'; अति-चर्-गम् 1 P, लंघ् 1 A, 10; *See* **Beyond** also. **2** अति-शी 2 A, अति-भू 1 P; *See* **Excel.** **-ing,** *a.* अतिशायिन्, अतिरिक्त, अधिक, अतिरेकिन्. **2** अत्यंत, परम, पर, भूरि, सु pr., अति pr.; 'e. man's power' अतिमानुष; 'e. written orders' आज्ञापत्रमुल्लंघयन्. **-ingly,** *adv.* अत्यंतं, नितांतं, एकांततः, अत्यर्थं, निर्भरं, प्रगाढं, सुतरां, नितरां, प्र-नि-कामं, सातिशयं, अतिमात्रं, अतीव, अति-सु. pr. **-Excess,** *s.* उत्कर्षः, गाढता, बाहुल्यं, प्राचुर्यं, उत्सेकः, अतिशयः, उपचयः, आधिक्यं, अतिरेकः, उद्रेकः. **2** पौनरुक्त्यं, पुनरुक्तता. **3** मर्यादातिक्रमः, अतिक्रमः, अत्याचारः, असंयमः, अपरिमितता. **-ive,** *a.* अत्यंत, अत्यधिक, अत्यर्थ, अतिमात्र, प्रगाढ, परं, परम, सातिशय, निर्भर, उत्कट, नितांत, अपरिमित, एकांत, अतिरिक्त, अतिगुरु, तीव्र; gen. by सु-अति-pr. **-ively,** *adv.* अत्यंतं, सु-अति-pr., तीव्रं, बलवत्; *See* above.

Excel, *v. t.* अतिशी 2 A, दूरी-अधः-अधरी-कृ 8 U, विशिष् c.; अतिरिच्-विशिष् pass. (with abl. of person); अतिक्रम् 1 U, 4 P, अति-इ 2 P; oft. by जि 1 P, अभि-परा-भू 1 P, तिरस्कृ, धिक्कृ, प्रत्याख्या 2 P, प्रत्यादिश् 6 P. **-lence,** *s.* विशिष्टता, उत्कर्षः, प्रकर्षः, अतिशयः, श्रेष्ठता, उत्तमता, संपद् *f.*, 'e. of beauty' रूपसंपद्. **2** गुणोत्कर्षः, गुणविशिष्टता-प्रकर्षः. **3** गुणः, गुणवत्ता, परभागः, उत्कृष्टगुणः. **-lency,** *s.* उत्कर्षः, &c. **2** देवः, महाराजः-भागः. **-lent,** *a.* विशिष्ट, उत्कृष्ट, उत्तम, श्रेष्ठ, परम, अग्र, वरेण्य, प्रशस्यतम, प्रवर, गुणवत्, सारवत्, गुणोपेत; oft. by वर-विशेष-in comp., and by words like ऋषभः, पुंगवः, व्याघ्रः, सिंहः, शार्दूलः, इंद्रः, प्रकांडः, उद्धः, तल्लजः, मतल्लिका, मचर्चिका, in comp.; पात्रविशेषः 'e. receptacle'; 'e. cow' गोमतल्लिका, गोतल्लजः, गवोद्धः, गोप्रकांडः, &c.; 'e. man' पुरुषर्षभः, पुरुषसिंहः, &c. **-lently,** *adv.* सुष्ठु, उत्तमं, सु pr.

Except, *v. t.* वृज् 10, परिवृज्, अप-वि-हा 3 P, त्यज् 1 P, अपास् 4 U, मुच् 6 P. **2** व्यावृत् c. (a rule &c.), संकुच् 1 P or c. **-*prep.*, -ing,** वर्जयित्वा, विहाय, मुक्त्वा, अंतरा-अंतरेण (with acc.), विना (with acc., instr., or abl.), ऋते (with abl.); oft. by वर्जं, व्यतिरिक्तं in comp.; गौतमीवर्जमितरा निष्क्रांताः (S. 4). **2** यदि न. **-ion,** *s.* वर्जनं, विवर्जनं, हानं, त्यागः, अपासनं; 'with the e. of'; *See* (*prep.*) above. **2** अपवादः, व्यभिचारः; 'rules have e.-s' उत्सर्गाः सापवादाः; 'as general rules are limited (in scope) by e. s' अपवादैरिवोत्सर्गाः कृतव्यावृत्तयः (K. II. 27); 'that saying has no e. s' अव्यभिचारि तद्वचः (K. V. 36), इति लोकवादः न विसंवादमासादयति (Mallinâtha); 'counter e.' प्रतिप्रसवः, (तृजकाभ्यां कर्तरीत्यस्य प्रतिप्रसवः S. K.). **3** वर्जनीयं, वर्ज्यं. **4** दोषः, बाधः-धा, अपवादः; 'take e.' दोषं ग्रह् 9 U, (नात्र दोषं ग्रहीष्यति कुलपतिः S. 3); *See* **Object.** **-ionable,** *a.* बाह्य, परिहरणीय, वर्ज्य. **-ional,** *a.* असाधारण (णी *f.*), असामान्य, अपवाद

Institute of Indology & Tamil Studies Cologne University Germany 9/1/2007